Řešení a bodování regionálního kola ČLO 2023/2024

Úloha	Autor/ka
1. Vepština (27 bodů)	*David Burda*
2. Akkadština (32 bodů)	*Marie Hedvíková*
3. Norština (26 bodů)	*Jan Petr*
4. Mayská čísla (24 bodů)	*Barbora Bydžovská*
5. Iraqw (32 bodů)	*Melle Groen*

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

matfyz

1 Vepština (27 bodů)

Úkol 1: Za každou správně přiřazenou dvojici udělte 1 bod. **(max 15 bodů)**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
K	A	M	I	N	G	E	J	F	L	C	D	H	O	B

Úkol 2: Za každé správně přeložené slovo udělte počet bodů uvedený v závorce. **(max 9 bodů)**

(a) kodi *dům / domov* (3 body)

(b) elo *bohatství / hojnost / úroda / sklizeň* (3 body)
alternativně *zlato* (2 body)
nebo *peníze / majetek* (1 bod)

(c) päiv *den* (3 body)
alternativně *osobní / soukromý* (3 body)

Úkol 3: Za zcela správně přeložené slovo udělte 3 body. **(max 3 body)**

(a) *hvězda* tähtaz

Poznámka k řešení:
Složená slova ve vepštině vznikají spojením rozvíjejícího členu na místě prvním a rozvíjeného členu na místě druhém. Přídavná jména jsou odvozována příponou „-kaz“ (případně „-ikaz“, končí-li kořen souhláskou), slova označující povolání příponou „-nik“.

Srpen („eloku“) je doslova *bohatým měsícem* – měsícem sklizně a dobrého živobytí. Alternativně pro „elo“ uznáváme i překlad „zlato“ (který je však fakticky chybný, tudíž pouze 2 body), založený na logicky přijatelné spojitosti se zlatem jako drahým kovem a zároveň poli, která v srpnu zlátnou. Méně přesné, ale související překlady („peníze“, „majetek“) byly také přijaty, ale odměněny pouze 1 bodem.

U slova „päiv“ (*den*) bylo na základě zadání možné dojít také k překladu *soukromý* či *osobní*, který rovněž uznáváme.

Slova v úloze se skládají z částí uvedených v tabulce níže.

abe	*A, B (první dvě písmena abecedy)*
elo	*bohatství, sklizeň, živobytí*
humal	*chmel*
händ	*ocas*
kirj	*kniha*
kodi	*dům, domov*
ku	*měsíc (kalendářní i nebeský)*
ma	*země*
päiv	*den*
tähtaz	*hvězda*
-(i)kaz	přípona tvořící adjektiva
-nik	přípona vytvářející jména konatelů činností (srov. české *-ník*)

Autorem úlohy je David Burda.

2 Akkadština (32 bodů)

Úkol 1: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte počet bodů uvedený v závorce. Z tohoto počtu odečtěte 1 bod za každé chybějící nebo chybně přeložené slovo, případně za chybný slovosled. Za každou větu však lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 12 bodů)**

(a) ilum ša šarrini bélni

Bůh našeho krále je naším pánem. (3 body)

(b) bélí tupšarrum ša šarrim

Můj pán je královým písařem. (nebo *písařem krále*) (3 body)

(c) márum ša šarrim atta u émiqúka bélúni

Jsi královým synem (nebo *synem krále*) *a tvoji služebníci jsou našimi pány.* (6 bodů)

Úkol 2: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte počet bodů uvedený v závorce. Z tohoto počtu odečtěte 2 body za každé chybějící nebo chybně přeložené slovo, případně za chybný slovosled. Za každou větu však lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 20 bodů)**

(a) *Královnina dcera je služebnicí boží.*

mártum ša šarratim émiqtum ša ilim (6 bodů)

(b) *Jsi mou paní a tvůj syn je jeho písařem.*

béltí atti u márki tupšarršu (6 bodů)

(c) *Jste služebnicemi naší paní a naše paní je hudebnicí královny.*

émiqátum ša béltini attina u béltni nártum ša šarratim (8 bodů)

Poznámka k řešení:
Věty v úloze jsou utvořeny na základě následujících pravidel a s použitím morfémů uvedených v tabulkách níže.

- Struktura vět: (podmět: podstatné jméno) – přísudek jmenný – (podmět: osobní zájmeno)
- Struktura jmenných frází: kořen-skloňování-(přivlastnění)
- Přivlastnění nevyjádřené zájmenem: slovo v nominativu – ša – slovo v genitivu
- Struktura slov: kořen-číslo/rod-pád(-přivlastnění)

Přípony čísla a rodu

	mužský rod	ženský rod
jednotné číslo	∅	-t-/-at- (po shluku dvou souhlásek)
množné číslo	-ú-	-át-

Přípony skloňování – nominativ

	jednotné číslo	množné číslo	
		mužský rod	ženský rod
samostatně	-um	∅	-um
před přivlastňovací příponou	∅	∅	-ú-

Přípony skloňování – genitiv

	jednotné číslo	množné číslo
samostatně	-im	
před přivlastňovací příponou	-i-	

Přivlastňovací přípony

		mužský rod	ženský rod
jednotné číslo	1. osoba	-í	-í
	2. osoba	-ka	-ki
	3. osoba	-šu	
množné číslo	1. osoba	-ni	-ni
	2. osoba	-kunu	-kina

Osobní zájmena

		mužský rod	ženský rod
jednotné číslo	1. osoba	anáku	anáku
	2. osoba	atta	atti
množné číslo	2. osoba	attunu	attina

Slovní zásoba

šarr	*král*
bél	*pán*
émiq	*služebník*
nár	*hudebník*
tupšarr	*písař*
már	*potomek (syn)*
il	*Bůh/bůh*

Autorkou úlohy je Marie Hedvíková.

3 Norština (26 bodů)

Úkol 1: Za každý zcela správně vyplněný řádek udělte 2 body. U překladu slova *kovář* v jednotném čísle je za správnou odpověď považováno jak vyplnění obou tvarů „en smed“ a „en smede“, tak vyplnění jen jednoho z nich. Při vyplnění více variant v jakémkoli jiném řádku se za daný řádek žádné body neudělují. **(max 26 bodů)**

Poznámka k řešení:
Za výchozí považujme tvar v jednotném čísle neurčitém. Ostatní tvary se tvoří přidáním či úpravou přípon, po kterých ještě probíhají hláskové změny. Takto se přidávají či upravují přípony:

- Pro vytvoření tvaru v jednotném čísle určitém stačí ze členu „en/et“ udělat příponu.
- Tvar v množném čísle neurčitém se obecně tvoří z podstatného jména přidáním koncovky „-er“. V některých případech ovšem vypadá jinak:
  - Podstatné jméno končí na „-er“ (a jedná se o člověka spojeného s kořenem). V tomto případě se pouze přidá na konec „-e“.
  - Podstatné jméno končí na „-el“. V tomto případě se z této koncovky stává „-ler“.
  - Podstatné jméno končí na „-dom“. V tomto případě se přidává „-mer“.
  - Podstatné jméno je jednoslabičné se členem „et“ (např. „glass“), a nebo je složeninou jejíž rozvíjenou částí je jednoslabičné slovo se členem „et“ (např. „tranebær“). V tomto případě se nepřidává žádná přípona.
- Tvar v množném čísle určitém se obecně tvoří přidáním koncovky „-ene“. Výjimkou jsou následující případy:
  - Podstatné jméno končí na „-er“ (a jedná se o člověka spojeného s kořenem). V tomto případě se pouze přidá na konec „-ne“.
  - Podstatné jméno končí na „-el“. V tomto případě se z této koncovky stává „-lene“.

Nakonec proběhnou tyto hláskové změny:

- Z „ee“ se stává „e“
- Z $C_1C_1C_2$ se stává C_1C_2 (C_1 a C_2 jsou souhlásky)

Pro doplnění řádků, v nichž nebyl dán tvar v jednotném čísle určitém, je zapotřebí vědět, kdy se v množném čísle určitém nepřidává žádná přípona, a umět rozeznat několik přípon. V úloze se kromě „-er“, „-el“ a „-dom“ ještě vyskytovala přípona „-eri“. Složeniny se v úloze tvoří přidáním rozvíjejícího podstatného jména jako předpony rozvíjeného. Členem složeniny je člen rozvíjené části.

Pro úplnost dodejme, že *kovář* se norsky řekne „en smed“, což ovšem ze zadaných dat nelze jednoznačně určit.

Autorem úlohy je Jan Petr.

j. č. neurčité	**j. č. určité**	**mn. č. neurčité**	**mn. č. určité**	**česky**
et bær	bæret	bær	bærene	*bobule*
et godteri	godteriet	godterier	godteriene	*bonbón*
et tranebær	tranebæret	tranebær	tranebærene	*brusinka*
en tid	tiden	tider	tidene	*čas*
en lege	legen	leger	legene	*doktor*
et hus	huset	hus	husene	*dům*
en gutt	gutten	gutter	guttene	*chlapec*
et brød	brødet	brød	brødene	*chléb*
et tempel	tempelet	templer	templene	*chrám*
et eple	eplet	epler	eplene	*jablko*
en trane	tranen	traner	tranene	*jeřáb*
en nøkkel	nøkkelen	nøkler	nøklene	*klíč*
en smed (en smede)	smeden	smeder	smedene	*kovář*
en kristendom	kristendommen	kristendommer	kristendommene	*křesťanství*
en farmasøyt	farmasøyten	farmasøyter	farmasøytene	*lékárník*
en sommertid	sommertiden	sommertider	sommertidene	*letní čas*
en eiendom	eiendommen	eiendommer	eiendommene	*majetek*
en mamma	mammaen	mammaer	mammaene	*máma*
en ungdom	ungdommen	ungdommer	ungdommene	*mládí*
en himmel	himmelen	himler	himlene	*nebe*
en tysker	tyskeren	tyskere	tyskerne	*Němec*
en sykdom	sykdommen	sykdommer	sykdommene	*nemoc*
et ansikt	ansiktet	ansikter	ansiktene	*obličej*
en fyr	fyren	fyrer	fyrene	*oheň*
et fyrverkeri	fyrverkeriet	fyrverkerier	fyrverkeriene	*ohňostroj*
et vindu	vinduet	vinduer	vinduene	*okno*
en baker	bakeren	bakere	bakerne	*pekař*
et bakeri	bakeriet	bakerier	bakeriene	*pekařství*
et arbeid	arbeidet	arbeider	arbeidene	*práce*
et tau	tauet	tau	tauene	*provaz*
en rapper	rapperen	rappere	rapperne	*rapper*
en fisk	fisken	fisker	fiskene	*ryba*
en fisker	fiskeren	fiskere	fiskerne	*rybář*
et fiskeri	fiskeriet	fiskerier	fiskeriene	*rybaření*
et glass	glasset	glass	glassene	*sklenice*
et vinglass	vinglasset	vinglass	vinglassene	*sklenice na víno*
et hjerte	hjertet	hjerter	hjertene	*srdce*
en lengsel	lengselen	lengsler	lengslene	*toužení*
en lærer	læreren	lærere	lærerne	*učitel*
en gaffel	gaffelen	gafler	gaflene	*vidlička*
en vin	vinen	viner	vinene	*víno*
et dyr	dyret	dyr	dyrene	*zvíře*

4 Mayská čísla (24 bodů)

Úkol 1: Za každé zcela správně přepsané číslo udělte 1 bod. **(max 8 bodů)**

(a) 343 $(17 \cdot 20 + 3)$	(b) 6 924 $(17 \cdot 20^2 + 6 \cdot 20 + 4)$	(c) 6 205 $(15 \cdot 20^2 + 10 \cdot 20 + 5)$	(d) 66 $(3 \cdot 20 + 6)$
(e) 346 $(17 \cdot 20 + 6)$	(f) 4 444 $(11 \cdot 20^2 + 2 \cdot 20 + 4)$	(g) 123 $(6 \cdot 20 + 3)$	(h) 385 $(19 \cdot 20 + 5)$

Úkol 2: Za každé zcela správně přepsané číslo udělte 3 body. Z tohoto počtu odečtěte 1 bod za každou chybějící nebo chybně umístěnou tečku či čárku. Za každou odpověď však lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 12 bodů)**

(a) 18 (b) 169 (c) 4 841 (d) 6 967

Úkol 3: Za každé zcela správně přepsané číslo udělte 2 body. Za odpovědi obsahující právě jednu chybnou nebo chybějící číslici udělte 1 bod. **(max 4 body)**

(a) 4 249 $(10 \cdot 20^2 + 12 \cdot 20 + 9)$

(b) 284 $(14 \cdot 20 + 4)$

Poznámka k řešení:
Mayská číselná soustava byla poziční číselnou soustavou obsahující i nulu. Tato soustava byla dvacítková, kombinovaná s pětkovou. Dokládá to fakt, že Mayové chodili bosi a byli zvyklí počítat na rukou i nohou. Výhodou kombinace dvou soustav bylo, že i velká čísla bylo možné zapsat pouze třemi symboly.

Symbol pro nulu je obrazem mušle, nikoli zavřeným okem, jak se mnohdy chybně uvádí.

Čísla se v této soustavě nezapisují do řádku, jak jsme zvyklí, ale do sloupce; základní místo vyznačující jednotky je dole, nad ním se zapisují skupiny řádu prvního, druhého atd., tj. skupiny značící 20, 20^2, 20^3 jednotek.

Čísla byla tvořena z následujících tří typů znaků: nul (mušle), jedniček (tečka) a pětek (čárka).

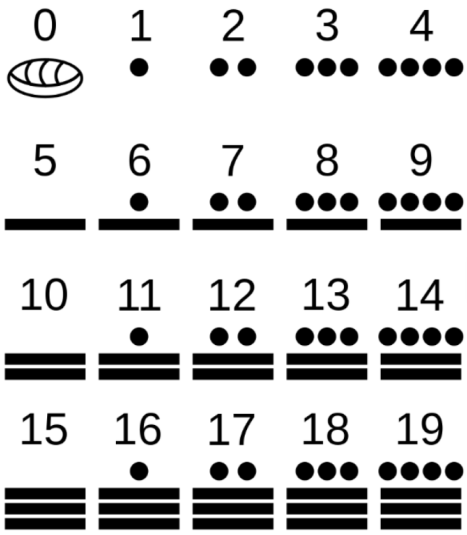

Autorkou úlohy je Barbora Bydžovská.

5 Iraqw (32 bodů)

Úkol 1: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte počet bodů uvedený v závorce. Z tohoto počtu odečtěte 2 body za každou chybějící nebo přebývající variantu. Za správná lze uznat i řešení, která neobsahují osobní zájmena uvedená v závorkách. Za každou větu však lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 18 bodů)**

(a)	awu u baaq	*Býk tě ochrání.*	(2 body)
(b)	dasi ga tlés	*Dívka ji probudí. / Ona probudí dívku.*	(4 body)
(c)	i dél	*Ona zůstane.*	(2 body)
(d)	i fís	*(Ty) mě ukradneš. / (Ty) je ukradneš. / Ona mě ukradne.*	(6 bodů)
(e)	u tsáát	*(Já) tě říznu. / (Já) ho říznu.*	(4 body)

Úkol 2: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte počet bodů uvedený v závorce. Z tohoto počtu odečtěte 1 bod za každé chybějící nebo chybně přeložené slovo, případně za chybný slovosled. Za každou větu však lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 14 bodů)**

(a)	*(On) upadne.*	i huu?	(2 body)
(b)	*Chlapec mě řízne.*	garma i tsaat	(3 body)
(c)	*Krávy zůstanou.*	hikwaa i deelír	(3 body)
(d)	*Kráva tě probudí.*	łee u tlés	(3 body)
(e)	*Kozy ho ochrání.*	aara gu baaqír	(3 body)

Poznámka k řešení:
Slovesa v jazyce iraqw vyjadřují shodu s podmětem věty strukturou své poslední slabiky, přesněji délkou a tónem její samohlásky. V této úloze byla použita jen slovesa jednoslabičná, která tedy mohla mít následující vzorce („C“ značí souhlásku, „V“ značí samohlásku, „ ´ “ značí vysoký tón).

Značení shody s podmětem věty na slovese

1. osoba, jednotné číslo	-VV́C	dlouhá samohláska, vysoký tón
2. osoba, jednotné číslo	-V́C	krátká samohláska, vysoký tón
3. osoba, jednotné číslo, mužský rod	-VVC	dlouhá samohláska, nízký tón
3. osoba, jednotné číslo, ženský rod	-V́C	krátká samohláska, vysoký tón
3. osoba, množné číslo	-VVCír	dlouhá samohláska, nízký tón, přípona -ír

Před slovesem se dále vyskytuje částice. U intranzitivních vět (tj. vět bez předmětu) má tvar „a“, pokud je podmětem 1. nebo 2. osoba, případně tvar „i“ pro podmět ve 3. osobě. U tranzitivních vět (tj. vět s předmětem) vyjadřuje tvar této částice shodu s předmětem podle následující tabulky. Pokud jsou podmět i předmět věty ve 3. osobě, připojuje se k částici předpona „g-“.

Tvary částice značící shodu s předmětem

1. osoba, jednotné číslo	i
2. osoba, jednotné číslo	u
3. osoba, jednotné číslo, mužský rod	u
3. osoba, jednotné číslo, ženský rod	a
3. osoba, množné číslo	i

Úloha byla převzata z *24e Leidse Taalkundeolympiade* a upravena pro ČLO, autorem původní verze je Melle Groen.